

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 149/09-

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. októbra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti A. D., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. J., L. M., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 24 a čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 9 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 a jeho rozsudkom z 29. januára 2009, za účasti Krajského súdu v Banskej Bystrici, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. D. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 a jeho rozsudkom z 29. januára 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12 CoP/55/08 z 29. januára 2009 v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Brezno č. k. 8 P/126/2008-99 zo 16. októbra 2008 v časti týkajúcej sa úpravy styku sťažovateľa A. D. s jeho maloletými

deťmi počas vianočných sviatkov, zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť A. D. trovy konania v sume 438,57 € [slovom štyristotridsaťosem eur a päťdesiatšesť centov (13 212,36 Sk)] na účet jeho právneho zástupcu JUDr. P. J., L., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2009 doručená sťažnosť A. D., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. J., L. M., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 24, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj namietaného porušenia čl. 12 ods. 2 ústavy a čl. 14 dohovoru postupom Okresného súdu Brezno (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/126/2008 a jeho rozsudkom zo 16. októbra 2008, ako aj postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 aj jeho rozsudkom z 29. januára 2009.

Ústavný súd 30. apríla 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 24, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 9 ods. 1 a čl. 14 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 a jeho rozsudkom z 29. januára 2009.

Sťažovateľ svoju sťažnosť zdôvodňuje tým, že pri rozhodovaní o úprave jeho styku so svojimi deťmi okresný súd odôvodnil svoje rozhodnutie nevyhovieť sťažovateľovi styk s jeho deťmi počas Štedrého dňa tým, že na pojednávaní na otázku zákonnej sudkyne odpovedal, že nie je kresťan a nijakým osobitým spôsobom Štedrý deň netrávi. Táto skutočnosť sa premietla do odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu, ktorý nevyhovet sťažovateľovi stykať sa s deťmi na Štedrý deň z dôvodu, že sťažovateľ môže vytvoriť štedrovečernú atmosféru pre maloleté deti aj v iný vianočný deň ako práve na Štedrý deň a krajský súd sa s odôvodnením prvostupňového rozsudku a jeho závermi stotožnil. Je tiež toho názoru, že krajský súd ako odvolací súd neprihliadol na to, že má chrániť aj práva a oprávnené záujmy sťažovateľa a jeho práva garantované ústavou, ktoré boli postupom a rozhodnutím okresného súdu podľa sťažovateľa zásadným spôsobom porušené.

V súvislosti s namietaným porušením označených základných práv a práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 a jeho rozsudkom z 29. januára 2009 sťažovateľ žiada, aby ústavný súd

1. vyslovil porušenie
  - čl. 12 ods. 2 a čl. 24 ústavy a čl. 14 a čl. 9 ods. 1 dohovoru,
  - čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru,
  - čl. 47 ods. 3 ústavy;
2. zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 12 CoP/55/08 z 29. januára 2009;
3. priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €, ktoré mu je povinný vyplatiť krajský súd,
4. priznal mu trovy právneho zastúpenia v sume 438,57 €, ktoré mu je povinný vyplatiť okresný súd a krajský súd.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval na vyjadrenie k sťažnosti krajský súd, ktorý k sťažnosti sťažovateľa uviedol:

„Vo veci sťažnosti A. D., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. J., L., v ktorej namieta porušenie svojich základných práv podľa citovaných článkov Ústavy SR. okrem iného aj postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 12CoP/55/2008 a jeho rozsudkom z 29. 1. 2009 Vám na základe Vašej výzvy zo dňa 11. 5.

2009 zasielame vyjadrenie predsedu senátu, ktorý predmetnú vec rozhodoval, pričom s obsahom tohto vyjadrenia sa stotožňujeme a považujeme ho za vyjadrenie Krajského súdu v Banskej Bystrici.

Z dôvodov uvedených v našom vyjadrení považujeme sťažnosť za neodôvodnenú a zároveň súhlasíme s tým, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, pretože sme dospeli k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Predseda senátu krajského súdu k sťažnosti uviedol:

„Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, rozsudkom zo dňa 29. januára 2009 č. k. 12CoP/55/08 potvrdil rozsudok Okresného súdu v Brezne zo dňa 16. 10. 2008, č. k. 8P/126/2008-99, ktorý prvým výrokom zmenil rozsudok Okresného súdu v Brezne, č. k. 5C/34/2005-54 zo dňa 16. 05. 2006 vo výroku o výživnom na maloleté deti tak, že výživné sa s účinnosťou od 01. 09. 2008 zvyšuje na maloletú Barboru z 1.500,- Sk na 3.000 - Sk mesačne, na maloletého Adama z 1.000- Sk na 3.000- Sk mesačne, ktoré je otec povinný platiť vždy do 15 dňa každého mesiaca dopredu k rukám matky. Druhým výrokom súd rozhodol, že za obdobie od 01. 09. 2008 do 16. 10. 2008 vznikol otcovi dlh na zročnom výživnom na maloletú B. 2.300,- Sk a na maloletého Adama 3.067,- Sk: tento dlh je otec povinný zaplatiť k rukám matky do 3 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia. Tretím výrokom návrh matky na zvýšené výživné zamietol. Štvrtým výrokom súd zmenil rozsudok Okresného súdu v Brezne, č. k. 5C/34/2005-54 zo dňa 16. 05. 2006 tak, že otec je oprávnený s maloletými deťmi sa stýkať každý párnny týždeň od piatku od 16.00 hod. do nedele do 17.00 hod., okrem mesiaca júl a Vianočných sviatkov, cez letné prázdniny od 01. 08. od 10.00 hod. do 31. 08. do 17.00 hod každý rok od 26. 12. od 10.00 hod. do 30. 12. do 17.00 hod. každý nepárny rok cez jarné prázdniny od ich prvého dňa od 10.00 hod. do posledného dňa prázdnin do 17.00 hod.. Piatym výrokom zamietol vo zvyšku návrh otca na rozšírenie jeho styku s maloletými deťmi.

Krajský súd rozhodol v súlade s ust. § 212 ods. 2 O. s. p. postupom podľa § 214 ods. 2 O. s. p., pretože nepovažoval za potrebné zopakovať, alebo doplniť dokazovanie, okresný súd nerozhodoval podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a ani si to nevyžadoval dôležitý verejný záujem. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom

na ust. § 219 ods. 2 O. s. p., nakoľko sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V dôvodoch svojho rozhodnutia sa pritom žiadnym relevantným spôsobom nedotkol svetonázorového vyznania, ani náboženskej slobody otca maloletých detí. Otázku prvostupňového súdu položenú otcovi maloletých detí na pojednávaní ako trávi Vianoce chápal tak, aby bolo možné zistiť a posúdiť, akým spôsobom by bolo najvhodnejšie prežiť Vianočné sviatky z ich strany - teda či zmeniť doterajší ich spôsob trávenia v kruhu matky a jej rodiny na chalupe v P., alebo či ho zmeniť a určiť, že Vianočné sviatky /teda Štedrý večer a prvý sviatok Vianočný/ budú tráviť s otcom a jeho priateľkou. V tejto súvislosti treba poznamenať, že to bol práve otec maloletých detí, ktorý otázku kresťanstva predostrel svojou odpoveďou na pojednávaní.

Odvolačný súd vo svojom rozhodnutí zohľadnil nielen skutočnosť, že styk otca s maloletými deťmi oproti rozhodnutiu Okresného súdu v Brezne zo dňa 16. 05. 2006, č. k. 5C/34/2005-54 bol rozšírený v oveľa väčšom meradle, ale aj skutočnosť, že otec maloletých detí bude tráviť druhý Vianočný sviatok s deťmi, ako aj ďalšie nasledujúce štyri dni, čo predtým upravené rodičovskou dohodou nebolo. Súd pritom nevychádzal len z návrhu otca maloletých detí, ale aj z vyjadrenia matky, kolízneho opatrovníka a v neposlednom rade aj z vyjadrenia detí, ktoré výslovne neprejavili túžbu stretávať sa s otcom viac ako predtým. Vianoce ako také, sú našou spoločnosťou nevnímané len ako sviatky kresťanské, ale aj sviatky také, ktoré sú prežívané v kruhu rodiny, založené na určitých tradíciách a hodnotách. Súhrn všetkých týchto skutočností vzal odvolací súd do úvahy pri rozhodovaní o odvolaní otca maloletých detí bez toho, aby riešil otázku jeho náboženského vyznania, resp. ateistického pohľadu na svet. “

Sťažovateľ sa k vyjadreniu krajského súdu vyjadril takto:

«Krajský súd v Banskej Bystrici vo svojom vyjadrení uviedol, že svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, nakoľko sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Ďalej Krajský súd v Banskej Bystrici uviedol, že v dôvodoch svojho rozhodnutia sa pritom žiadnym relevantným spôsobom nedotkol svetonázorového vyznania, ani náboženskej slobody otca maloletých detí, Krajský súd v Banskej Bystrici na jednej strane tvrdí, že sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia - teda akceptuje odôvodnenie prvostupňového súdu, ktoré podľa

názoru sťažovateľa porušuje jeho základné práva a slobody, na druhej strane však uvádza, že nijakým spôsobom sa nedotkol svetonázorového vyznania, ani náboženskej slobody sťažovateľa - teda ako odvolací súd nezhliadol ne námietky a odôvodnenie sťažovateľa, v ktorom odvolaciemu súdu vyjadril svoj názor, že došlo k porušeniu nim namietaných základných práv a slobôd. Sme toho názoru, že Krajský súd v Banskej Bystrici ako odvolací súd opomenul svoju povinnosť prispievať k ochrane základných práv a slobôd.

Skutočnosť uvedenú vo vyjadrení Krajského súdu v Banskej Bystrici, že otázky Okresného súdu v Brezne smerovali k tomu, aby zistil a posúdil, akým spôsobom by bolo najvhodnejšie prežiť Vianočné sviatky zo strany detí považujeme za účelovú, pretože otázky Okresného súdu vôbec neboli zamerané na to, aby zistil, akým spôsobom by sťažovateľ so svojimi deťmi trávil Vianoce. Sťažovateľ na pojednávaní na Okresnom súde v Brezne dňa 18.09.2008 zdôraznil súdu, že za posledné tri roky s deťmi nebol cez Štedrý deň. Na otázku súdu „či sa otec maloletých detí stýka tak ako má upravené každý párnny víkend a vo vianočnom čase“ sťažovateľ odpovedal, že áno, ale neprežil s nimi čaro Vianoc - to nadväzuje na jeho predchádzajúce zdôraznenie, že za posledné tri roky s deťmi nebol cez Štedrý deň.

Na ďalšiu otázku súdu „ako otec maloletých detí trávi Vianoce, či je kresťan“ sťažovateľ odpovedal pravdivo, že kresťan nie je, zároveň uviedol, ako trávil posledný Štedrý večer.

Tvrdenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, že vyššie uvedené otázky okresného súdu na sťažovateľa mali smerovať k zisteniu a posúdeniu, akým spôsobom by bolo najvhodnejšie prežiť Vianočné sviatky zo strany detí, nemôže obstať, pretože uvedenými otázkami okresný súd zistil len, že

- sťažovateľ sa za posledné tri roky (od rozvodu manželstva) s deťmi na štedrý deň nestýka! (nemal ich počas celých Vianočných sviatkov),*
- ako sťažovateľ trávi Vianoce, a*
- či je kresťan.*

Skutočnosť tvrdenú Krajským súdom v Banskej Bystrici, že práve sťažovateľ predostrel svojou odpoveďou otázku kresťanstva, považujeme len za formu obrany a presúvanie akejsi „viny“ na sťažovateľa.

Máme za to, že Krajský súd v Banskej Bystrici opomenul dôležitú skutočnosť, a to tú, že Okresný súd Brezno nesmeroval ani jednou z vyššie uvedených otázok k tomu, aby skutočne zistil a posúdil, či sťažovateľ Je schopný sa odetí postarať na Štedrý večer, ako by si predstavoval deň 24. decembra s deťmi, ako by vyzeral denný program tohto dna, napríklad od rána do večera. Je pozoruhodné, že Okresný súd Brezno rozšíril v podstatnej miere styk sťažovateľa s deťmi, napríklad sťažovateľ môže mať v mesiaci august deti celý mesiac, súd má za to, že sťažovateľ sa ako otec dokáže o deti všestranne postarať, no práve v otázke styku sťažovateľa s deťmi v deň 24. decembra každý druhý rok prvostupňový súd nevyhovel, pretože zo svojich neopodstatnených otázok vyvodil záver, že otec Vianoce osobitným spôsobom netrávi, a že môže deťom vyvolať vianočnú atmosféru v iný vianočný deň.

Krajský súd v Banskej Bystrici vo svojom vyjadrení uviedol, že súd vychádzal nielen z návrhu sťažovateľa, ale aj z vyjadrenia matky, kolízneho opatrovníka a v neposlednom rade z vyjadrenia deti. V tejto súvislosti si dovoľíme poznamenať, že kolízny opatrovník nebol výslovne proti tomu, aby sa sťažovateľ mohol stretávať s deťmi počas Vianoc, sama matka uviedla, že otec sa dokáže o deti všestranne postarať, a navyše deti neboli vypočuté tak ako to bolo sťažovateľom navrhnuté - súdom.

Zároveň si Vám dovoľujeme oznámiť, že sťažovateľ trvá na ústnom pojednávaní o jeho prijatom návrhu, pretože je názoru, že od ústneho pojednávania možno očakávať ďalšie objasnenie vecí.»

V podaní doručenom ústavnému súdu 1. októbra 2009 sťažovateľ súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na... vieru a náboženstvo... Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 24 ods. 1 ústavy sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery sa zaručujú... Každý má právo byť bez náboženského vyznania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustaveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nestranným a nezávislým súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 9 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania; toto právo zahŕňa slobodu prejavovať svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne.

Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, porušenie ktorého sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru zahŕňa „právo na súd“, to znamená právo začať konanie na súde v „občianskoprávných veciach“ ako jeden z jeho aspektov. K nemu pristupujú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu, zloženie súdu a vedenie procesu. Kvalita procesu zahrnutá v práve na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je zabezpečovaná zárukami procesného a inštitucionálneho charakteru (III. ÚS 136/03). Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky teda vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení príslušných procesných predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Všeobecný súd musí teda vykladať a používať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (§ 1 OSP). Reálne uplatnenie práva na súdnu ochranu predpokladá aj

uplatňovanie rovnakých kritérií na všetkých účastníkov konania bez náznakov akéhokoľvek zvýhodňovania ich procesného postavenia v danom konaní.

Podstata návrhu sťažovateľa na vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 24 a čl. 12 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 9 ods. 1 a čl. 14 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vednom pod sp. zn. 12 CoP/55/08 a jeho rozsudkom z 29. januára 2009 spočíva v jeho nesúhlase s označeným rozsudkom krajského súdu v časti týkajúcej sa úpravy jeho styku s maloletými deťmi na Štedrý deň, ktorý je podľa jeho názoru založený na jeho nerovnakom postavení v porovnaní s matkou maloletých detí vo vzťahu k jeho maloletým deťom z titulu jeho občianskeho svetonázoru, keď sa krajský súd stotožnil s rozsudkom okresného súdu č. k. 8 P/126/2008-99 zo 16. októbra 2008 a jeho odôvodním, ktorým „schválil“ jeho právny názor, aby deti trávili Štedrý deň výlučne s matkou, argumentujúc tým, že *„otec sám uviedol, že nie je kresťan, nijakým osobitným spôsobom deň netrúvi. Čiže môže vytvoriť štedrovečernú atmosféru pre mal. deti aj v iný vianočný deň ako práve na štedrý deň, keď mal. deti zvyknú tráviť so svojou matkou a jej celou rodinou na chalupe starých rodičov zo strany matky.“*

Zo zápisnice z pojednávania na okresnom súde z 18. septembra 2008 vyplýva, že sťažovateľ na otázku *„ako si predstavujem úpravu vianoc a vianočných sviatkov odpovedám, že trvám na tom, aby som sa s deťmi stýkal každý párnny rok od 23. –12 od 16.00 hod. do 26. 12. do 18.00 hod.. Je pravdou, že ešte cez štedrý deň som deti u seba nemal.“*. Okrem toho zo zápisnice vyplýva, že sťažovateľ ďalej uviedol: *„Súd by mal prihliadať aj k tomu, že posledné 3 roky ja som s deťmi nebol cez štedrý deň.“*

V zápisnici z pojednávania z 18. septembra 2008 je ďalej uvedené, že: *„Na otázku súdu „ako otec malol. detí trávi vianoce, či je kresťan“ tento odpovedá: Nie, kresťan nie som. Posledný štedrý deň som strávil s priateľkou v kuchyni pri stole. Ešte by som chcel dodať, že matka malol. detí ma neinformuje o nich. Ja keď sa na ne SMS správou dopytujem čo je s nimi tak mi príde len strohá odpoveď, že sa majú dobre.“*

Zo zápisnice z pojednávania na okresnom súde z 18. septembra 2008 vyplýva, že matka na otázku súdu, ako s deťmi trávi Štedrý deň, odpovedala: „*moja rodina trávi všetky sviatky na chalupe v Polomke.*“

Na pojednávaní 16. októbra 2008 na okresnom súde kolízny opatrovník k styku sťažovateľa so svojimi maloletými deťmi uviedol: „*Ohľadom návrhu otca o rozšírení jeho styku s malol. deťmi som toho názoru, že styk otca s malol. deťmi je v záujme malol. detí. Ide o to, aby bol čo najširší styk, aby sa aj otec podieľal na ich výchove, avšak návrh otca v takom rozsahu ako je podaný nezohľadňuje túto potrebu malol. detí. V nim navrhovanom styku chýba systém, pravidelnosť, organizácia preto navrhujem ten návrh zamietnuť príp. rozšíriť existujúci styk otca s malol. deťmi, ale nie v tak širokom rozsahu ako sa domáha otec vo svojom návrhu.*“

Zo zápisnice zo 16. októbra 2008 vyplýva, že o možnosti úpravy styku sťažovateľa so svojimi maloletými deťmi počas Štedrého dňa sa konkrétne nepojednávalo. Výsledkom konania na okresnom súde bola úprava styku určená rozsudkom č. k. 8 P/126/2008-99 zo 16. októbra 2008 takto: „*IV. Mení sa rozsudok Okr. súdu v Brezne č. k. 5 C/34/2005-54 zo dňa 16. 5. 2006 vo výroku V. tak, že otec je oprávnený s malol. deťmi sa stýkať každý párny týždeň od piatku od 16.00 hod. do nedele do 17.00 hod okrem mesiaca júl a vianočných sviatkov, cez letné prázdniny od 01. 08. od 10.00 hod. do 31. 08. do 17.00 hod.; každý rok od 26. 12. od 10.00 hod. do 30. 12. do 17.00 hod; každý nepárny rok cez jarne prázdniny od ich prvého dňa od 10.00 hod. do posledného dňa prázdnin do 17.00 hod.*“

Sťažovateľ v odvolaní proti tejto časti označeného rozsudku okresného súdu uviedol:

«*Mojím návrhom som sa domáhal rozšírenia styku s mojimi deťmi, nakoľko styk upravený rozsudkom Okresného súdu v Brezne sp. zn. 5C/34/2005-54 zo dňa 16. mája 2006 nebol upravený dostatočne. Petit môjho návrhu na rozšírenie styku s maloletými deťmi som podaním zo dňa 12. júna 2008 upravil, pričom presne som špecifikoval akého styku s maloletými deťmi sa domáham. Návrh na rozšírenie styku som písal tak, aby styk s maloletými deťmi bol spravodlivý, a aby aj matka maloletých detí mohla tráviť voľný čas*

s deťmi a preto som styk rozdelil na párne a nepárne roky. Na pojednávaní som svoj návrh na rozšírenie styku vzal sčasti späť. Môj návrh bol podaný z dôvodu, že s matkou maloletých detí aj napriek mojej snahe nie je možné komunikovať a dohodnúť sa. Mám záujem stretávať sa s mojimi deťmi čo najčastejšie a najväčší záujem mám a aj som ho prezentoval na súde stretávať sa s deťmi počas vianočných sviatkov, konkrétne každý druhý rok na štedrý deň 24. decembra.

Súd v rozhodnutí uviedol, že nie som kresťan a nijakým osobitným spôsobom štedrý deň netrávim, čiže nemôžem vytvoriť štedrovečernú atmosféru pre maloleté deti.

Podľa čl. 24 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, tretej vety každý má právo byť bez náboženského vyznania. Právo byť ateistom je rovnocenné právu zvoliť si náboženské vyznanie alebo vieru, pričom ústava neustanovuje prednosť ľubovoľného náboženského vyznania alebo viery pred iným náboženským vyznaním alebo vierou.

Podľa čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národné alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Mám za to, že súd má pri rozhodovaní o mojom návrhu diskriminoval, keď prihliadal na to, či som alebo nie som kresťan a nerešpektoval Ústavu Slovenskej republiky. Takáto diskriminácia ma neoprávnene poškodzuje a uberá mi z mojich rodičovských práv. Už len to, že súd rozhodol, že každý druhý rok nemôžem tráviť štedrý večer so svojimi deťmi ako aj skutočnosť, že súd rozhodol, že počas vianočných sviatkov sa v párny týždeň od piatku do nedele nemôžem stýkať s mojimi deťmi mi ubral z mojich práv – pretože ak aj náhodou za niekoľko rokov by vyšiel párny týždeň a ja by som v tom čase deti mal mať, znovu sa mi odňala možnosť s nimi aj počas Vianoc. Teda tým, že matke by takto bola „priznaná“ možnosť tráviť Vianoce s deťmi, má diskriminačný účinok.»

Krajský súd k označenému rozhodnutiu okresného súdu týkajúceho sa styku sťažovateľa so svojimi maloletými deťmi počas vianočných sviatkov, predovšetkým počas Štedrého dňa, uviedol: „S ... postupom I. stupňového súdu sa odvolací súd plne stotožnil, keďže odôvodnenie rozhodnutia je vyčerpávajúce...“

Krajský súd sa k úprave styku sťažovateľa so svojimi maloletými deťmi v označenom rozhodnutí okresného súdu ďalej len všeobecne vyjadril takto:

„Súd nepochybil ani vo výroku, ktorým upravil styk maloletých detí s odporcom. Podrobne v rozhodnutí rozviedol, prečo a z akých dôvodov čiastočne návrhu odporcu vyhovel a prečo v prevyšujúcej časti návrh zamietol. Súd v prvom rade vychádzal jednak z vyjadrenia detí, ktoré deklarovali, ako často sa chcú s otcom stretávať, ako aj so stability výchovného prostredia, citových väzieb a záujmov detí.“

Z odôvodnenia krajského súdu vyplýva, že sa stotožnil s odôvodnením rozsudku okresného súdu č. k. 8 P/126/2008-99 zo 16. októbra 2008 v otázke úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi na Štedrý deň. Týmto rozhodnutím určil, že maloleté deti budú tráviť Štedrý deň, či ide o párnny, alebo nepárny rok, v domácnosti a s rodinnými príslušníkmi matky, čo odôvodnil len tým, že sťažovateľ nie je kresťan a „nijakým osobitným spôsobom vianoce netrúvi“. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu ani z označeného rozsudku okresného súdu a ani zo zápisníc z pojednávani, ktoré sa na okresnom súde uskutočnili, pritom nevyplýva, že by krajský súd alebo okresný súd zisťovali, či matka maloletých detí zachováva kresťanské tradície, a ponechali bez ďalšieho výpoved' matky, že všetky sviatky trávi na chalupe v Polomke; pritom osobitne nezisťovali, ako ona trávi Štedrý deň. A práve spôsob trávenia Štedrého dňa sťažovateľa okresný súd (a krajský súd sa s názorom okresného súdu stotožnil) považoval za rozhodujúci pre určenie styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi na Štedrý deň.

Krajský súd sa vôbec nezaoberal skutočnosťami, ktoré sťažovateľ uviedol v odôvodnení, keď sa dožadoval, aby mohol s deťmi tráviť Štedrý deň každý druhý rok, a nevyrovnal sa ani s námietkou, že sťažovateľ už tri roky so svojimi maloletými deťmi Štedrý deň netrúvil. Krajský súd sa len stotožnil s odôvodnením okresného súdu týkajúceho sa úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi bez osobitného riešenia styku sťažovateľa s jeho deťmi počas Štedrého dňa, ktorého sa sťažovateľ v odvolaní dovoľával. Sťažovateľ pritom v odvolaní výslovne namietal tú časť odôvodnenia označeného rozsudku okresného súdu, v ktorej okresný súd odôvodnil rozhodnutia o trávení Štedrého dňa

maloletých detí s matkou v spojitosti so zistením, že sťažovateľ nie je kresťan a nijakým osobitným spôsobom Štedrý deň netrávi. Z tohto zistenia urobil okresný súd záver, že sťažovateľ môže vytvoriť štedrovečernú atmosféru pre deti aj v iný ako vianočný deň. A práve túto skutočnosť uvedenú v odôvodnení sťažovateľ vo svojom odvolaní namietal a vyvodil z nej porušenie svojich základných práv podľa čl. 24 ods. 1 a čl. 12 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 9 ods. 1 a čl. 14 dohovoru. Explicitné námietky sťažovateľa voči úprave trávenia Štedrého dňa jeho maloletých detí s matkou vyúsťujúce do porušenia jeho základných práv podľa čl. 24 ods. 1 a čl. 12 ods. 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 9 ods. 1 v spojení s čl. 14 dohovoru rozsudkom krajského súdu prinajmenšom formálnoprávne signalizujú, že sa týmito námietkami krajský súd mal zaoberať. K tejto námietke sa krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nevyjadril.

Tým, že krajský súd sa podľa názoru ústavného súdu vôbec nezaoberal námietkami a dôvodmi podaného odvolania sťažovateľa a úpravou styku s jeho maloletými deťmi, pričom práve tieto námietky tvorili podstatu odvolania sťažovateľa k časti rozhodnutia o úprave jeho styku s deťmi, bližšie neskúmal spôsob trávenia Štedrého dňa z hľadiska vytvorenia vianočnej atmosféry pre maloleté deti u obidvoch rodičov rovnako a obmedzil sa len na hodnotenie trávenia vianočných sviatkov otca, v zásade sa nijakým spôsobom nevyrovnal s odvolaním sťažovateľa smerujúcim proti tej časti rozsudku okresného súdu, ktorá sa týkala úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi. Krajský súd sa v zásade len obmedzil na stotožnenie sa s dôvodmi uvedenými v prvostupňovom rozhodnutí, ktoré považoval za vyčerpávajúce, a okrem všeobecných konštatovaní žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by potvrdili alebo vyvrátili tvrdenia sťažovateľa uvedené v jeho odvolaní, o ktorom rozhodoval, neuviedol, podľa názoru ústavného súdu postupoval spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s požiadavkami upravenými v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru tak postupom krajského súdu, ako aj jeho rozsudkom z 29. januára 2009.

Sťažovateľ namieta aj porušenie princípu rovnosti účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že tento princíp je implicitne obsiahnutý aj v čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

Sťažovateľ sa domáha aj vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 24 ods. 1 a čl. 12 ods. 2 ústavy a svojich práv podľa čl. 9 ods. 1 a čl. 14 dohovoru.

V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patria aj základné práva vyplývajúce z čl. 24 ods. 1 a čl. 12 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 9 ods. 1 a čl. 14 dohovoru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základných práv hmotného charakteru by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocenčných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že nie každé porušenie ústavnoprocenčných princíпов musí mať za následok automatické porušenie základných práv a práv hmotného charakteru.

V danom prípade zistené procesnoprávne pochybenia v postupe krajského súdu dosahujú taký stupeň intenzity, že majú za následok nielen vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale vyplýva z neho aj nevyhnutnosť zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu v časti týkajúcej sa úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi počas vianočných sviatkov.

Pretože ústavný súd dospel k záveru, že v konaní pred všeobecným súdom neboli dodržané princípy riadneho a spravodlivého procesu a zrušením namietaného rozsudku krajského súdu v časti upravujúcej jeho styk s maloletými deťmi počas vianočných sviatkov sa sťažovateľovi otvára možnosť uplatnenia jeho argumentácie týkajúcej sa skutkovej a právnej stránky rozhodovanej veci. Nadväzne na to sa bude môcť krajský súd sám (prípadne aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnáť s ochranou označeného základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 24 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy a práva upraveného v čl. 9 dohovoru v spojení s čl. 14 dohovoru, v ktorom je navyše krajský súd viazaný záväzným právnym názorom ústavného súdu. Ako už ústavný súd viackrát

zdôraznil, ochranu ústavnosti je nutné spájať s minimalizáciou zásahov do právomoci iných orgánov (judikáty...). Preto je nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon na ochranu práva poskytuje, vytvorený procesný priestor na ochranu označeného čl. 24 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy a čl. 9 dohovoru v spojení s čl. 14 dohovoru v rámci sústavy všeobecných súdov.

Ústavný súd preto v tejto časti sťažovateľovi nevyhovel.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

III.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší [§ 56 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona o ústavnom súde“)] a môže vec vrátiť na ďalšie konanie (§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde). V danom prípade bolo v záujme ochrany základných práv a práv sťažovateľa potrebné nielen napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušiť v rozsahu uvedenom vo výroku tohto nálezu, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie, v ktorom krajský súd opätovne rozhodne v rozsahu zrušenej časti rozsudku. V ďalšom postupe bude krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v II. časti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Krajský súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, pretože je toho názoru, že vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľa považuje za poskytnutie dostatočnej ochrany jeho práv.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym

zastupovaním advokátom JUDr. P. J. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ požadoval úhradu trov konania v sume 438,57 € (13 212,36 Sk). Ústavný súd ich priznal v požadovanej sume.

Trovy konania je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. októbra 2009